

Секція 10: Податкова політика

Тимчишин-Чемерис Юлія Василівна
к.е.н., Львівський інститут економіки і туризму
м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Оподаткування туристичного та готельного бізнесу є важливим джерелом податкового доходу для держав усього світу; має істотний вплив на загальний добробут країни, тому він здається порятунком для урядів, які зіштовхуються з бюджетними обмеженнями і дефіцитом. Міжнародний туризм виступає як головне джерело надходжень іноземної валюти. Дохід, отриманий від оподаткування даного бізнесу, може використовуватися на забезпечення суспільних благ, таких як поліпшення умов комунального обслуговування. З іншого боку, податки на туризм дуже істотні, тому підприємства туристичної галузі, міжнародні організації і споживачі туристичних послуг наполягають на скороченні кількості податків у туризмі і зменшенні ставок оподаткування [2].

Об'єкти туристичної індустрії, туристичні фірми й самі мандрівники у всіх країнах поряд з іншими учасниками ринку є об'єктами оподаткування. Проблеми, пов'язані з оподаткуванням у туризмі, стосуються розмірів платежів, які стягуються, запобігання ситуацій подвійного оподаткування, встановлення особливого податкового режиму й конкуренції податків. Деякі країни, стимулюючи зростання обсягів в'їзного іноземного туризму на національну територію, передбачають спеціальні заходи податкового заохочення для таких категорій відвідувачів. Однак, як правило, такі заходи стосуються повернення частини податків, сплачених при купівлі товарів у країні тимчасового проживання, і не торкаються процесу придбання туристичних послуг.

Якщо туристична галузь загалом позитивно реагує на необхідність оподатковування, визнаючи подібну процедуру такою, що перебуває в межах цивілізованого підприємництва, то намагання перекласти на цю галузь тягар оплати значної частини державних витрат шляхом збільшення податкових ставок викликають рішучий протест у представників туріндустрії. Представники ж податкових органів найчастіше вважають подібні заходи не тільки можливими, а й необхідними, пояснюючи підвищення податкових ставок різними причинами: більшою купівельною спроможністю туристів, у тому числі іноземних, порівняно з місцевим населенням, підвищеним споживанням туристичною галуззю найцінніших ресурсів, тощо. Застосування підвищених ставок податків у готелях класу "люкс" набуло поширення повсюдно, як і застосування підвищених ставок оподатковування й плати за землю в центральних міських кварталах чи курортних районах[3].

Світова організація туризму ідентифікувала сорок різних типів податків, що відносяться до туристичного сектору у розвинутих країнах і в країнах, що розвиваються. Із цих податків, 15 накладені на підприємства туристичної галузі (таблиця 1) [2].

Таблиця 1.

Податки, які сплачує туристичний бізнес:

№	СЕКТОР	НАЗВА ПОДАТКУ
1	Авіап перевезення	Податок за використання палива
2	Готелі / розміщення туристів	Податок з обороту
3		Оподаткування додаткових пільг
4		Платіжна відомість
5		Мито та акциз
6		Ресторани
7	Дорожні податки	Податок на паливо
8	Прокат автомобілів	Торгівельне мито
9	Автобуси міжміського сполучення	Специфічний додатковий податок
10		Торгівельне мито
11		Оподаткування туристичного транспорту
12		Податок на екотуризм
13		Податок на викиди вуглецю

14	Навколишнє середовище	Податок на викиди сміття
15	Азартні ігри	Оподаткування ігрової ставки (betting tax)

Податки, які сплачує клієнт (турист): 1) Податок на виїзд / в'їзд (дозвіл на мандрівку/віза, податок для іноземного туриста/ податок з резидента країни на виїзд); 2) Мандрівка літаком (збір за перевезення на авіа судні (air passenger duty), податок на авіаквиток); 3) Аеропорти/ Морські порти/Дороги (податок на від'їзд, податок на пасажирське обслуговування, податок на безпеку аеропорту, податок за паркування, транзитні податки, податок на туристичний похід/ альпінізм); 4) Готелі/ розміщення туристів (податок з ліжко-ночей, податок з ліжко-днів, орендний податок, додатковий прибутковий податок, податок з обороту, податок на продажі, податок з обслуговування, оподаткування готелю, ресторану, диференційована ставка ПДВ, оподаткування тимчасової кімнати, податок на розміщення у готелі); 5) Ресторани (податок з обороту/ПДВ); 6) Дорожні податки (дорожні мито, витрати); 7) Прокат автомобілів (податок на бензин/дизпаливо, муніципальний місцевий податок); 8) Автобус (торгівельний податок, оподаткування туристичного транспорту); 9) Відвідування визначної пам'ятки (податок на відвідування визначної пам'ятки); 10) Азартні ігри (ПДВ та податок з продажу, податок на казино).

За даними Всесвітньої ради з подорожей і туризму, приблизно 50% податків від туризму формується за рахунок таких податкових надходжень, як ПДВ і податок з продажу, 35% припадає на податки з персоналу підприємств туристичної сфери й 15% дає податок з прибутку. А, за даними Державної фіскальної служби України суб'єктами туристичної діяльності у I кварталі 2015 року сплачено податків та зборів до зведеного бюджету понад 322,4 млн. грн., що на 7,4 млн. грн. менше ніж у аналогічному періоді 2014 року. Надходження від сплати

туристичного збору у вказаному періоді зменшилися на 0,4 млн. грн. у порівнянні з I кварталом 2014 року та склали близько 6 млн. грн.

До недоліків оподаткування туристичного бізнесу належать:

- 1) податки, накладені безпосередньо на туристичний сектор, іноді важко обґрунтувати. Розмір стягнутого податку може бути невеликим, але податок може мати істотний негативний вплив на сектор туризму, з наслідками для всієї економіки. Це трапляється особливо з податками, які накладені безпосередньо на туристів, такими як плата за візи. Високі ставки обов'язкових податків можуть бути перешкодою до відвідування країни. Для країн, де туризм складає головну частину економіки, це може негативно вплинути на рівень зайнятості населення і платіжний баланс та привести до повного скорочення рівня економічної діяльності;

- 2) втрата доходу. Фінансові ефекти від розвитку туризму будуть відрізнятися у різних країнах, це має три головні причини. Перша, ефекти залежать від політики уряду. Якщо уряд хоче збільшити податкові надходження, то податкові ставки будуть високими. З іншого боку, якщо уряд хоче розвинути туристичний сектор, - податкові ставки можуть бути низькими. Також деякі уряди використовують субсидії для аеропортів та інфраструктури автостоянок, створюють інвестиційні стимули для підприємств. Друга, фінансові ефекти також залежать від того наскільки є важливий туризм для економіки. Очевидно, чим вище внесок туризму в економіку, тим вище будуть податкові надходження від туризму. Третя, число і типи ін'єкцій в інші сектори економіки і витoki економіки, що викликає сектор туризму, також важливі. Як правило, ін'єкції мають тенденцію збільшувати урядовий дохід, а витoki приводять до скорочення доходу. Далі, відплата. Оподаткування збільшує дохід, але, як і у випадку торгових податків, якщо уряд відчуває, що інший уряд незаконно збільшує податки для його громадян, то це породжує відплату уряду країни. Наприклад, Кенія і Танзанія запровадили візу для британських

громадян у відплаті на запровадження плати за візи до Великобританії для їхніх громадян. Відплата завжди є погрозою, має негативні результати для добробуту обох країн [2].

У загальнодержавній системі податків і обов'язкових платежів, які сплачують підприємства готельного господарства в Україні, найбільш вагоме значення мають податок на додану вартість і податок на прибуток, а в системі місцевих податків і зборів – готельний збір. Слід зазначити жорстку уніфікацію розмірів цих податків щодо всіх підприємств готельного господарства й практично повну відсутність будь-яких податкових пільг.

На сучасному етапі з усієї сукупності підприємств, які надають готельні послуги в Україні, у пільговому становищі перебувають лише підприємства, які мають право й можливість реалізувати послуги іноземним громадянам, що створює для них низку економічних переваг: можливість формування спеціальних валютних фондів, які забезпечують розвиток власної матеріально-технічної бази на більш високому якісному рівні й підвищення кваліфікації робітників шляхом стажування за кордоном, а відтак підвищення прибутковості за рахунок досягнення більш високого рівня сервісу й комфортності. Високий ступінь залежності розмірів додатково отриманих доходів від загальної чисельності іноземних клієнтів стимулює дані підприємства інвестувати отримані кошти у подальший виробничий розвиток. Решта підприємств, які не мають об'єктивних умов для обслуговування іноземців і не мають валютних рахунків, позбавлені будь-якої економічної підтримки. Врешті, зношені основні фонди багатьох із них не забезпечують умов для створення достатнього рівня сервісу, що зменшує попит і послуги проживання, а, отже, негативно, впливає на кінцеві показники фінансово-експлуатаційної діяльності. Створення сприятливих економічних умов функціонування для

всіх підприємств готельного господарства, потребує удосконалення системи їх оподаткування [1].

Податки з туристичного і готельного бізнесу в сукупності є вагомим внеском у формування державних бюджетів багатьох країн, особливо тих, де цей бізнес є провідним. Подібне трактування до деякої міри суперечить потребам самої туристичної галузі, насамперед, у сфері залучення інвестицій, оскільки інвестиції найчастіше асоціюються з податковими пільгами. Водночас ухилення від податків через сильний податковий тягар і слабкість контрольних органів призводить до того, що прибуткові податки й податки на угоди не дають очікуваних результатів. У багатьох країнах податки й збори на туризм розглядаються як компенсація з боку туристів за споживання невідновних місцевих туристичних ресурсів. Якщо ці податки й збори скасувати, нормальне існування самих туристичних ресурсів у перспективі буде поставлено під загрозу. Фінансові адміністрації деяких країн відзначають, що доходи іноземних туристів є у кілька разів вищими, за доходи місцевого населення, тому цілком справедливо застосовувати до них різні ставки оподаткування й інших зборів. Крім того це здебільшого зачіпає інтереси найбільш забезпечених туристів і здається менш проблематичним, аніж оподаткування доходів власних громадян. Подібні заходи, негативно впливають на стан іноземного туризму, підвищуючи вартість життя для туристів у даній країні й скорочуючи їхню купівельну спроможність. Туристи, для яких ціновий фактор має вирішальне значення (хоч це далеко не всі туристи), можуть обрати дешевший напрямок, де податки менші й збори поміркованіші. Однак оцінити емпіричним шляхом обсяг втрат від зниження туристичного потоку внаслідок подібних дій фінансових органів досить складно, оскільки прямий зв'язок не простежується, і туристи продовжують їхати в ті країни, де туризм як вид діяльності обкладається високими податками. Очевидно, що податки й збори - далеко не єдиний

фактор, що негативно впливає на вибір напрямку. Визначальними критеріями при виборі напрямку подорожі слугують економічна й політична ситуація в країні. У деяких країн, які розвивають туризм, для інвестицій у туристичний сектор передбачені податкові пільги. Найчастіше застосовуються повернення капіталовкладень за ставками, які значно відрізняються від ставок для інших видів кредитування, віднесення втрат початкової стадії проекту на період одержання прибутку від проекту (відтермінування платежів), податкові й митні пільги щодо поставок для проекту устаткування, яке не виробляється в країні. Пільги надаються за умов інвестування в пріоритетні проекти, залученню місцевого персоналу, його навчання тощо. Однак поєднання фінансових пільг із жорсткою податковою політикою стосовно іноземних туристів може призвести до наслідків, прямо протилежних очікуваним. Податкова політика, відповідно до якої на іноземних туристів покладається відшкодування витрат на просування національного продукту, може призвести до переорієнтації туристичних потоків і, як наслідок, до падіння оборотів підприємств, які були об'єктом недавніх інвестицій [3].

Література:

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний і ресторанний бізнес. / Л.Г. Агафонова О.Є. Агафонова - К.:«ЗНАННЯ УКРАЇНИ», 2002. [Електронний ресурс] <http://buklib.net/books/26590/>
2. Діденко А.В. Система оподаткування туристичного бізнесу в Україні Економіка. Управління. Інновації. - 2010. - №1 (3). [Електронний ресурс] <http://infotour.in.ua/didenko2.htm>
3. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика [текст]: підручник. / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, С.В. Білоус, Н.Л. Мандюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 544с.